УДК 314.7(477)

Анастасія Костянтинівна ЗАПОРОЖЕЦЬ,
курсант Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:
Ірина Володимирівна КОСТЕНКО,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Зростання обсягів нелегальної міграції у світі і її наслідки часто дискредитують усі можливі переваги руху міграційних потоків. За останні роки проблема нелегальної міграції вийшла за межі окремих держав і перетворилася на світову. Вона є реальною загрозою для громадської безпеки, сприяє зростанню злочинності, поширенню небезпечних захворювань, зумовлює створення підпільного ринку праці [2].

У міжнародних документах найбільш популярним є визначення, прийняте на Міжнародній конференції з питань народонаселення і розвитку (1994) і використане в Програмі дій Женевської конференції з питань міграції на просторах СНД 1996 р. Згідно з цим визначенням незаконні мігранти – особи, які перебувають у невизначеному стані і не дотримуються вимог щодо в'їзду, перебування чи здійснення економічної діяльності, встановлених державою, в якій вони перебувають [1].

Приблизно третина потоку міжнародної міграції у світі зараз не контролюється. Причиною цього є наростання суперечностей між залученням постійно зростаючої кількості людей у міграційні переміщення, природним збільшенням мобільності населення, глобалізацією світу та жорсткістю імміграційних режимів у країнах, що приймають, найпривабливіших для мігрантів.

Натомість питання розбудови інституційних спроможностей у сфері міграції, зокрема створення єдиної міграційної служби, удосконалення системи надання притулку в Україні, безпеки документів - одного з важливих питань у запровадження безвізового режиму з ЄС, кочують з одної редакції Плану до другої [1].

© Запорожець А. К., 2017

Але все ж і на сьогодні проблема дотримання прав іноземних громадян при проведенні правоохоронцями заходів по протидії нелегальній міграції жваво обговорюється правозахисниками та сором'язливо замовчується у поліцейському середовищі вже достатньо тривалий час. Воно і зрозуміло, останні опинились у доволі складній ситуації: з одного боку Україна декларує себе державою, яка розбудовує демократичне суспільство і визнає загальноприйняті людські цінності. З іншого боку, через засоби масової інформації суспільству постійно нав'язується теза – нелегальна міграція руйнує державний устрій і у теперішній час є реальною загрозою для безпеки країни [4].

На сьогодні України не здатна ефективно контролювати імміграційні потоки і намагається вирішити проблему послідовним запровадженням невиправдано жорсткої імміграційної політики, виконавцями якої є передусім силові відомства.

Цікавий факт – апарат влади, постійно наголошуючи на важливості та необхідності посилення боротьби з нелегальною міграцією, залишив саме поняття «нелегальний (незаконний) мігрант» юридично не визначеним. Так хто саме в Україні вважається нелегальним мігрантом? Єдине, що можливо впевнено стверджувати – це не громадянин України. На практиці для поліцейського нелегальний мігрант – це не особа, яка приховано або протизаконно перетнула державний кордон України, а іноземець на базарі з простроченою датою реєстрації у паспорті.

Результати роботи Національної поліції з іноземними громадянами традиційно оцінюється за кількістю виявлених, видворених і покараних в адміністративному порядку іноземців. І якщо є таке завдання – то буде і необхідний результат. Для отримання показників та створення у керівництва позитивного уявлення про свою діяльність, працівники поліції фактично вимушені вживати невиправдано жорстких заходів до іноземців, які своїми діями, можливо не умисними, порушили правила перебування в Україні [5].

Особливе занепокоєння викликає законодавчо визначена практика призначення іноземцю декількох видів покарань за скоєння одного правопорушення. Для прикладу іноземний студент, який торгував з рук у невстановленому

місці притягується до адміністративної відповідальності за ст. 160 КУпАП, йому скорочується термін реєстрації в Україні за дії, несумісні з офіційно задекларованою метою в'їзду, після чого він видворяється з держави, як особа, що вчинила адміністративне правопорушення, і до того йому ще забороняється подальший в'їзд в Україну на термін до 5 років. При цьому у національний паспорт іноземця проставляються три штампи негативного змісту: про скорочення терміну перебування, про видворення з України та про заборону в'їзду в державу [3].

Не зовсім зрозумілою, на нашу думку, є правова обґрунтованість таких видів покарання, як видворення і скорочення терміну перебування в Україні, які застосовуються поліцією до іноземців з посиланням на ст. 32 Закону України «Про правовий статус іноземців». Особі, що порушила законодавство, покарання повинно призначатись відповідно до Кримінального кодексу або Кодексу про адміністративні правопорушення у яких чітко визначається сутність скоєного порушення та конкретні види покарання за вчинене. На сьогодні ні у КК, ні в КУпАП такі види покарання або стягнення як видворення, скорочення терміну перебування та заборона в'їзду в Україну взагалі не передбачаються. Крім цього, жодна стаття КУпАП та КК України не передбачає, що за її порушення іноземцю можливо призначення такого виду покарання, як видворення або скорочення терміну перебування в Україні. Ст. 203 КУпАП конкретно вказує, що порушення іноземцем правил перебування в Україні тягне за собою лише накладення штрафу [3].

Взагалі сама процедура видворення іноземця з України не виписана жодним правовим документом, що, враховуючи наміри держави активно протидіяти такому явищу, як нелегальна міграція, є правовим нонсенсом [6].

Отже, ми вважаємо, що доцільно внести зміни до звітів ОВС щодо результатів роботи по протидії нелегальній міграції. Такі звіти повинні мати приблизно наступний алгоритм:

1. Виявлено іноземців-порушників – з них:

1.1. притягнуто до адміністративної відповідальності згідно з КУпАП

1.2. надано правову допомогу в оформленні документів для легалізації перебування в Україні

1.2.1. в тому числі для отримання статусу біженця

1.3. визнано нелегальними мігрантами – з них:

1.3.1. видворено за межі України.

Список бібліографічних посилань

1. Проблеми імміграції в Україні та досвід інших країн в протидії нелегальній міграції // Всеукраїнська профспілка працівників – мігрантів в Україні та за її межами : офіц. інтернет-представництво. URL: http://www.migrant.org.ua (дата звернення: 27.10.2017).

2. Платонов А. В. Нелегальна міграція та її вплив на міжнародну і національну безпеку. *Стратегічна панорама.* 2005. № 2. С. 164–168. URL: http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=gupr1&issue=2005_2 (дата звернення: 27.10.2017).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 10 лютого 2016 року. Київ : Паливода А. В., 2016. 312 с.

4. Міграція в Україні: факти і цифри. 2016 / Міжнародна організація з міграції (МОМ), Представництво в Україні. – 2016–2017. http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf (дата звернення: 27.10.2017).

5. Питання Державної міграційної служби України : указ Президента України від 26.04.2011 № 405. *Урядовий кур'єр.* 2011. № 76.

6. Батчаєв В. В.Протидія незаконній міграції та права іноземців // Права людини в Україні : інформ. портал. URL: http://khpg.org/index.php?id=1252920365 (дата звернення: 27.10.2017).

Одержано 29.10.2017